

Acil Durum Planları ve Acil Durum Yönetimi Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Postgraduate Theses on Emergency Plans and Emergency Management

Başak ÖZTÜRK Feyza Betül YURTLU Emel GÜVEN Tamer EREN

ÖZET

Afetlerin insanlar ve çevre üzerindeki etkileri artarak devam etmekte ve bu durum, afetlerle mücadele konusundaki çalışmaların önemini her geçen gün daha da artırmaktadır. Bu nedenle, afet yönetimi ve afet planlarıyla ilgili yapılan lisansüstü düzeydeki araştırmaların bibliyometrik analizi oldukça değerli bir kaynaktır. Bu araştırma, 1993-2024 yılları arasında Yükseköğretim Kurumu Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) arşivinde yayınlanmış lisansüstü tezler incelenmiştir. Yapılan analizler, bilimsel çalışmaların çoğunlukla yüksek lisans düzeyinde olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, 2019 yılının en yoğun araştırma dönemi olduğu ve nicel çalışmaların nitel çalışmalardan daha yaygın olduğu belirlenmiştir. Anket yönteminin en çok tercih edilen yöntem olduğu görülmüştür. Tezlerin konularının incelenmesi sonucunda, en fazla çalışılan konunun "kamu yönetimi ve deprem mühendisliği" olduğu tespit edilmiştir. İnşaat Mühendisliği en fazla tercih edilen ana bilim dalı olurken, İstanbul Teknik Üniversitesi en çok çalışma yapan üniversite olarak belirlenmiştir. Tezlerin sınıflandırmasında, tez türü, tez yılı, üniversite, üniversite türü, enstitü, ana bilim dalı, konu, yöntemler ve anahtar kelimeler olmak üzere toplam 9 kriter dikkate alınmıştır. Bu analizler, afetlerle mücadele alanındaki araştırmaların önceliklerini ve trendlerini belirlemek adına önemli bir yol gösterici olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Acil Durum Planları, Acil Durum Yönetimi, Bibliyometrik Analiz .

ABSTRACT

The effects of disasters on people and the environment continue to increase, and this situation increases the importance of studies on combating disasters day by day. Therefore, bibliometric analysis of postgraduate level research on disaster management and disaster plans is a very valuable resource. In this research, postgraduate theses published in the archives of the Higher Education Institution National Thesis Center (YÖKTEZ) between 1993 and 2024 were examined. The analyzes reveal that scientific studies are mostly at the master's level. In addition, it was determined that 2019 was the busiest research period and quantitative studies were more common than qualitative studies. It was observed that the survey method was the most preferred method. As a result of examining the topics of the theses, it was determined that the most studied subject was "public administration and earthquake engineering". While Civil Engineering is the most preferred branch of science, Istanbul Technical University has been determined as the university with the most studies. In the classification of theses, a total of 9 criteria were taken into account: thesis type, thesis year, university, university type, institute, department, subject, methods and keywords. These analyzes can be considered as an important guide to determine the priorities and trends of research in the field of combating disasters.

Keywords: Emergency Plans, Emergency Management, Bibliometric Analysis.

1. Başak ÖZTÜRK | basakztrk103@gmail.com

Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
Kırıkkale University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Kırıkkale, Türkiye

2. Feyza Betül YURTLU | fyzayur@gmail.com

Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
Kırıkkale University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Kırıkkale, Türkiye

3. Emel GÜVEN | emel-gvn@hotmail.com

Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
Kırıkkale University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Kırıkkale, Türkiye

4. Tamer EREN | tamereren@gmail.com | Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Kırıkkale Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, Türkiye
Kırıkkale University, Faculty of Engineering and Natural Sciences, Kırıkkale, Türkiye

Received/Geliş Tarihi : 22.05.2024

Accepted/Kabul Tarihi: 25.07.2024

I. GİRİŞ

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), afetleri toplumun genelini veya belirli bir kesimini etkileyerek yaralanmalara, can kayıplarına, ekonomik ve sosyal kayıplara yol açan, normal yaşamı ve insani faaliyetleri kesintiye uğratan veya tamamen durduran doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar olarak tanımlar [2]. Doğa kaynaklı afetler arasında deprem, sel, yangın ve fırtına gibi olaylar yer alırken; insan kaynaklı felaketler arasında savaşlar, teknolojik, biyolojik ve nükleer afetler, taşımacılık kazaları, endüstriyel kazalar ve bulaşıcı hastalıklar nedeniyle meydana gelen toplu ölümler gibi durumlar bulunmaktadır. Bu tür acil durumlar, etkilenen toplumun mevcut imkanlarının yetersiz olduğu durumlarda daha da büyük bir tehdit oluşturabilir. Doğa kaynaklı afetler, doğaları gereği tahmin edilemezdir fakat etkili afet yönetimi başta olmak üzere türlü önlemler alınarak etkileri belirli bir ölçüde azaltılabilmektedir [13]. İnsan kaynaklı afetler ise insanların eylemleri, kararları veya ihmal sonucu ortaya çıkan ve genellikle önlenemez olan olaylar olmaktadır. Bu afetler, genellikle büyük çaplı zararlara neden olarak toplumda ciddi psikolojik ve maddi sorunlara yol açan kritik durumlardır. Can ve mal kaybına yol açarak yaşam faaliyetlerini sekteye uğratmakta ve aksatmaktadır [29]. Afetler gerçekleştiği bölgelerde büyük hasara neden olarak toplumsal aksatmaktadır [7]. Dünyanın her yerinde ve her an meydana gelebilecek afetlere karşı hazırlıklı olabilmek için çalışmalar yürütülmektedir [5]. Bunlardan bazıları acil durum yönetimi ve acil durum planlarıdır.

Acil durum yönetimi, afet olayının hemen ardından başlayarak, etkilenen toplulukların tüm ihtiyaçlarını hızlı, zamanında ve etkili bir şekilde karşılamayı amaçlayan bir süreçtir [14]. Bu süreç toplumların daha koordineli ve etkili bir şekilde tepki verebilmesini sağlamaktadır. Afet yöneti-

minin bir parçası olan acil durum yönetimi, afet anında etkindir ve afetin olumsuz etkilerini azaltmayı veya en aza indirmeyi hedeflemektedir [12].

Acil durum planları ise potansiyel riskleri değerlendirmek ve bu risklere karşı önlemler almak, acil durumlar sırasında yapılacak adımları belirlemek ve toplumu güvende tutmak için çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu yüzden, afet anında kayıpları en aza indirmek amacıyla afet ve acil durum planlarına ihtiyaç duyulmaktadır [11]. Afetin gerçekleştiği an itibarıyla etkili yardım sağlamak iyi bir planlama ile mümkün olmaktadır [24]. Bu planlar, afet durumunda hızlı ve koordineli bir tepki verilmesini sağlamaktadır. Böylece can ve mal kaybı minimize edilerek ve toplumun kurtarma ve iyileşme süreci hızlandırılmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, 1993-2024 yılları arasında acil durum yönetimi ve acil durum planları konularında hazırlanmış lisansüstü tezlerin birden fazla parametre ile bibliyometrik özelliklerini tespitini sağlamak ve literatüre fayda sağlamaktır.

Çalışmanın giriş kısmında acil durum yönetimi ve acil durum planları hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci kısımda bibliyometrik analizle ilgili bilgilere ve yapılan çalışmalara değinilmiştir. Üçüncü kısımda araştırma yöntemiyle ilişkili genel bilgiler, dördüncü kısımda ise yöntem bulguları anlatılmıştır. Beşinci kısımda sonuç ve önerilerden bahsedilerek araştırma sonlandırılmıştır.

II. BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Bibliyometrik analiz, bilimsel yayınlar veya diğer bilgi kaynakları üzerinde istatistiksel ve matematiksel yöntemler kullanarak yapılan analizdir. Bu tür analizler, bir bilim dalıyla ilgili literatür hakkında gerçekçi bir profil oluşturarak, yayınların kaydedilmesi, tanımlanması, sınıflandırılması ve çözümlenmesiyle ilgili bilgi sağlayarak ilgili bilim

dalında yazılı bir belge oluşturur ve bu belgelerin üretilmesi, yayılması ve kullanılmasına katkıda bulunmaktadır [3;17]. Özellikle, bir alanın veya konunun gelişimini izlemek için kullanılan bibliyometrik analizler, belirli bir disiplinin tarihsel gelişimini ve eğilimlerini ortaya çıkarabilmektedir.

Bibliyometri, bibliyografik materyalleri sayısal olarak inceleyen temel bir alandır. Bibliyometrik araştırmalar, bilimsel bir alandaki yayınları bibliyometrik yöntemlerle analiz ederek, çalışmaların türüne, yazarlarına, yayımlandığı dergilere, atıf sayısına, ülkelerine vb. göre sınıflandırılabilen kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır [19]. Araştırma alanıyla ilgili literatürün niceliksel olarak değerlendirilmesi ve analiz edilmesi, alanın önde gelen eğilimlerinin belirlenmesi ve araştırma bilgisinin gelişimi açısından bibliyometrik analiz büyük önem taşımaktadır [8;18]. Hangi araştırma alanlarına daha fazla dikkat edilmesi gerektirdiğine veya hangi yöntemlerin daha yaygın olduğunu görmek, araştırma fonlarının yönetimi için önemli bir kılavuz olmaktadır. Bibliyometrik analiz, bir bilim dalındaki ilgiyi, o disiplindeki belirli konulara olan eğilimi, bu eğilimlerdeki değişiklikleri, en çok atıf alan alanları, yazarları ve yayınları ortaya çıkararak gösterme olanağı sağlamaktadır [9]. Ayrıca, bibliyometrik analizler benzer konularda çalışan araştırmacıların bir araya gelmesini sağlayarak yeni iş birliği ve ağ oluşturma fırsatları yaratmaktadır. Hangi araştırmacıların benzer konular üzerinde çalıştığını belirlemek, bilgi ve kaynak paylaşımını teşvik eder ve ortak projelerin geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu da bilimsel keşiflerin ve inovasyonun hızlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Sonuç olarak, Bibliyometrik çalışmalar, bir disiplinle ilgili mevcut alan yazınındaki çalışmaların durumunu, eğilimlerini ve gelişimini açıklayan araştırmalardır bu sebeple araştırmanın etkisini artırmak ve araştırmacılar arasında iş birliği olanaklarını geliştirmek için kritik bir öneme sahiptir [6].

Bu analizler, akademik dünyadaki bilgi üretimi ve dağıtımının daha iyi anlaşılmasına ve yönetilmesine yardımcı olmaktadır.

Birçok farklı konuda bibliyometrik analiz yapılmıştır. Bunlardan bazıları şu şekildedir:

[21], Türkiye’de afet yönetimi, afet lojistiği ve insani yardım lojistiği alanlarında yazılmış 332 tezi inceleyerek çeşitli faktörler açısından analiz etmiştir. Sonuçlar, en çok tezin afet yönetimi ve afet süreci alt başlığıyla ilgili olduğunu, tezlerin çoğunun Türkçe ve yüksek lisans düzeyinde olduğunu, İstanbul Teknik Üniversitesi'nin en çok tez yazılan üniversite olduğunu, en yaygın yöntemin belge analizi olduğunu ve en yaygın olarak tercih edilen analiz yönteminin, diğer sayısal analiz ve modelleme olduğu yönündedir. [25], 2002-2021 yılları arasında hastane afet planıyla ilgili yayınlanmış 609 makaleyi analiz ederek bibliyometrik bir inceleme yapmıştır. Analizler; yayınların yıllara, ülkelere, yazarlara ve anahtar kelimelere göre dağılımını ortaya koymaktadır. Sonuçlar, hastane afet planıyla ilgili çalışmaların arttığını, en fazla yayının Amerika Birleşik Devletleri'nden geldiğini ve en sık kullanılan anahtar kelimenin "afet" olduğunu ortaya koymaktadır. [26], çalışmalarında Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan "afet yönetimi" konulu 160 lisansüstü tezini inceleyerek, 2000-2023 yılları arasındaki bibliyometrik analizi yapmışlardır. Analiz, en fazla çalışmanın 2019'da yapıldığını ve öne çıkan konuların "depremler, risk yönetimi, AFAD/STK, coğrafi bilgi sistemleri, acil durum yönetimi, afet yönetim planlaması, afetlerde gönüllülük, afet bilinci ve afet eğitimi" olduğunu göstermektedir. [28], Son on yılda afet hemşireliği alanındaki eğilimleri bibliyometrik bir analizle incelemişlerdir. Web of Science'dan 617 makaleyi inceleyerek, yayın sayıları, dergi dağılımları, en çok atıf alan çalışmalar, en fazla yayın yapan ülkeler, anahtar kelimeler ve ortak yazarları analiz etmişler-

dir. Sonuçlar ise artan ilgiyi ve COVID-19'un etkisini göstermiştir. [27], Doğal afetler ve turizm konularını incelemiştir. Web of Science ve Scopus veri tabanlarını kullanarak belirlenen 722 makaleyi incelemiş, son beş yılda yayın sayısının üç kat arttığını tespit etmiştir. Öne çıkan konular arasında iklim değişikliği, karanlık turizm ve dayanıklılık vardır. Ayrıca Türkiye'deki araştırma sayısının az olduğu da çalışmada belirtmiştir. [4], 1980-2019 yılları arasında afet tıbbi konusundaki araştırmaları incelemiştir. Yayın yılı, üretken yazarlar, ülkeler ve atıf yapılan kaynaklar gibi bibliyometrik parametreleri incelemiştir. Sonuçlar ise en fazla makalenin 2016'da üretildiği, en üretken yazarın Burkle F.M. olduğu ve en çok makalenin Amerika Birleşik Devletleri'nden geldiği yönündedir. [23], 2004-2019 yılları içerisindeki afet ve insani yardım lojistiği alanındaki 854 makaleyi incelemiştir. Sonuçlar, 2015'ten sonra ilginin arttığını ve en fazla çalışmanın Hollanda'da yapıldığı yönündedir. [20], afet yönetimi ve medya ilişkisini inceleyerek Web of Science veri tabanında 547 araştırma makalesini bibliyometrik olarak incelemiştir. Çalışmada, afet yönetimi ve medya içerikli kaynakların iletişim alanında az olduğunu, ancak sosyal medyanın öneminin arttığını ve Twitter'ın afet yönetimindeki rolünün üzerinde durulduğunu belirtmektedirler. Ayrıca YouTube ve Instagram gibi görsel ağların etkinliğine ise yeterince odaklanılmadığını tespit etmişlerdir. [15], Türkiye'nin yüksek afet riskiyle karşı karşıya olması ve 2023'teki Kahramanmaraş depremi sonrası afet yönetiminin önemi üzerine odaklanmıştır. 2013-2023 yılları içerisinde insani lojistik, afet lojistiği ve insani yardım lojistiği konularındaki literatürü Scopus veri tabanında bibliyometrik olarak incelemeyi amaçlamıştır. [30], Afet iletişimi alanında Türkiye'de yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. ULAKBİM ve YÖK-TEZ veri tabanlarında "afet iletişimi" konusuyla ilişkili makale ve lisansüstü tezleri incelemiş ve 20 çalışma üzerin-

de durmuştur. Bu çalışmaların çoğunun depremle ilişkili olduğunu belirtmiştir. Özellikle 2023'te yapılan çalışmaların yoğunlaştığını ve bu durumun 6 Şubat 2023 Depremleriyle direkt olarak ilişkili olduğunu öne sürmektedir. [1], 2010-2021 arası post-afet yeniden yapılanma literatürünü analiz ederek anahtar konuları belirlemiştir. 352 belge üzerinden yaptıkları analizler, gelecekteki araştırma fırsatlarını göstermiştir. Öne çıkan üç araştırma alanını "Yeniden Yapılanma", "Konut" ve "Hassasiyet" olarak saptamışlardır. Araştırma sonuçları, PDR alanındaki durumu ve gelecek eğilimleri anlamak isteyenlere rehberlik etmiştir. [22], acil durum yönetimi araştırmalarının bibliyometrik analizini yapmışlardır. Temel stratejiler ve yeni eğilimler üzerine odaklanarak, geçmiş literatürü incelenmiş ve gelecekteki araştırmalara yol göstermişlerdir. [31], Çin'in doğal afet politikalarının 1949-2016 arası evrimini, 5472 politika belgesinin analiziyle incelemiştir. Afet yönetim sisteminin dört aşamasını tanımlayarak politika değişimine etki eden faktörleri incelemiştir. Çalışma, Çin'deki afet yönetim sisteminin dinamiklerini anlamak ve gelecekteki dönüşüm yollarını araştırmak için bir temel sağlamıştır. [10], dayanıklılık araştırmalarının yapısal analizi sunarak üç ana kümeye ayırmışlardır: çevre ve ekoloji, acil durum ve afet yönetimi, kamu politikası ve yönetimi.

Yapılan araştırmalar neticesinde, birçok farklı konuda bibliyometrik analiz çalışması yapıldığı görülmüştür. Ancak acil durum planları ve acil durum yönetimi konularında herhangi bir bibliyometrik analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Çalışmanın bu yönüyle literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

III. YÖNTEM

Bibliyometrik analiz yönteminin tercih edilme nedeni, bilimsel yayınların sayısal verilerinin incelenerek araştırma trendlerinin, en çok atıfta bulunan kaynakların, yazarların

ve disiplinler arası ilişkilerin belirlenmesiyle araştırma alanının gelişiminin anlaşılması ve gelecekteki araştırma yöntemlerinin tahmin edilmesidir.

Bu araştırma kapsamında, "acil durum planları" ve "acil durum yönetimi" anahtar kelimeleriyle 219 lisansüstü tez incelenmiştir. İncelenen bu tezlerden, konu ile ilgili olmayanlar çıkartılarak toplam 139 kaynak elde edilmiştir. İncelenen lisansüstü tezler YÖKTEZ arşivinden elde edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen verilerin analizinde Microsoft Excel ve Canva programlarından yararlanılmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin türlerinin dağılımı nasıldır?

2. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin yayınlandığı yılların dağılımı nasıldır?

3. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezler hangi üniversitelerde yayınlanmıştır?

4. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin hazırlandığı üniversitelerin türlerinin dağılımı nasıldır?

5. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezler hangi enstitü kapsamında gerçekleştirilmiştir?

6. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezler hangi anabilim dalları kapsamında yazılmıştır?

7. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin konularının dağılımı nasıldır?

8. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin araştırma yöntemlerinin dağılımı nasıldır?

9. Acil durum yönetimi ve acil durum planları konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerde anahtar kelimelerin dağılımı nasıldır?

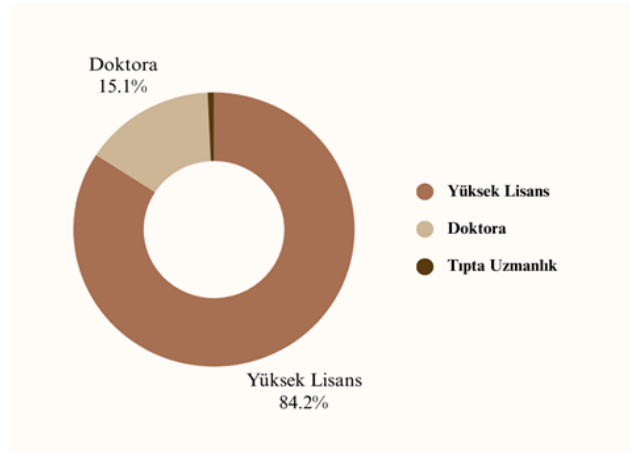
IV. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde acil durum planları ve acil durum yönetimi anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonuçlarına göre, mevcut lisansüstü tezler detaylı bir şekilde sınıflandırılmış ve araştırma soruları doğrultusunda değerlendirilmiştir.

A. Lisansüstü Tezlerin Türlerine Göre Dağılımları

Acil durum planları ve acil durum yönetimi konularında incelenen tezlerin türlerine göre dağılımı Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Lisansüstü tezlerin türlerine göre dağılımları

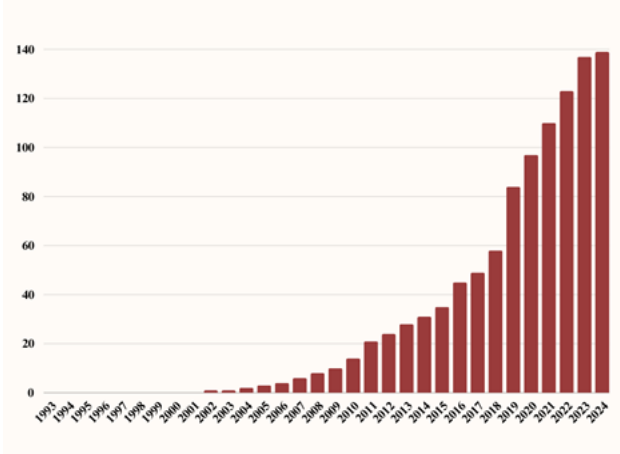

Tezlerin dağılımları incelendiğinde 139 tez çalışması içerisinde %84,2'lik (117 tez) oran ile yüksek lisans, %15,1'lik (21 tez) oran ile doktora ve %0,7'lik (1 tez) oran ile tıpta uzmanlık tezinin olduğu görülmüştür.

B. Lisansüstü Tezlerin Yıllara Göre Dağılımları

İncelenen tez çalışmalarının yıllara göre dağılımları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2: Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımları

1993-2024 yılları arasında yapılan araştırmalar kapsamında gerçekleştirilen tez çalışmalarının yıllara göre dağılımını analiz edildiğinde en çok çalışmanın yapıldığı yıl %8’lik (26 tez) oran ile 2019 yılı olmuştur. Bunu %13,1’lik (14 tez) oran ile 2023 yılı, %10,5’lik (13 tez) oran ile de 2020 yılı takip etmektedir. Son zamanlarda yaşanan büyük afetler nedeniyle çalışmaların artış gösterdiği düşünülmektedir. 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 ve 2003 yıllarında ise acil durum planları ve acil durum yönetimi alanında lisansüstü tez çalışmalarının olmaması dikkat çekmektedir.

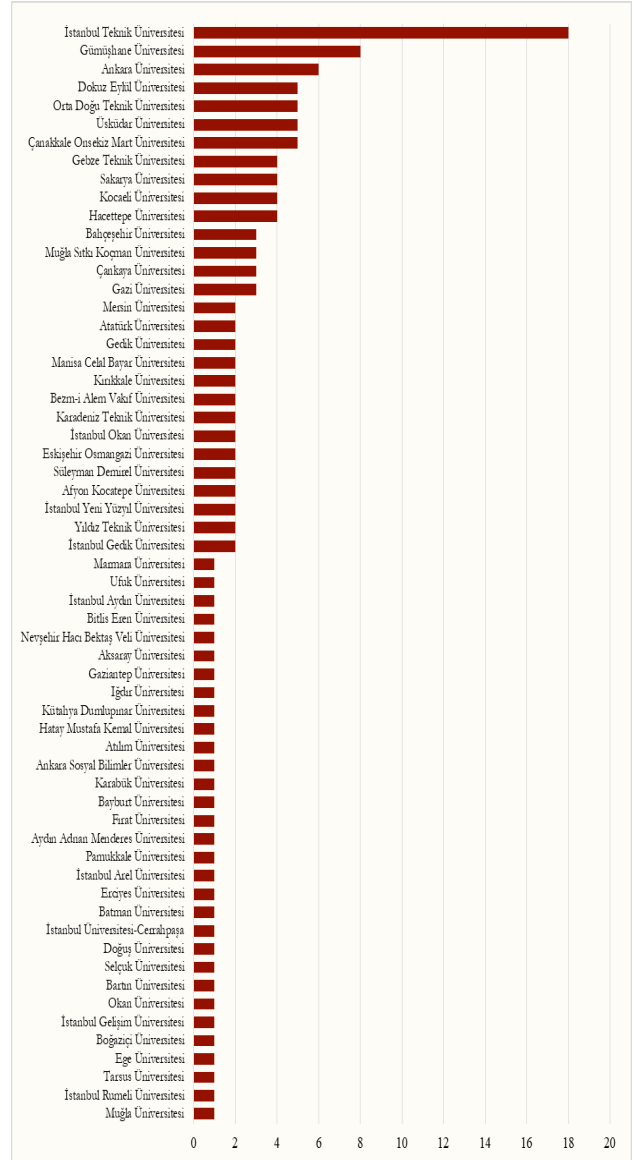
C. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Üniversitelere Göre Dağılımları

Şekil 3 İncelenen tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımları Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3’teki acil durum planları ve acil durum yönetimi konularında yapılan lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelere göre dağılımları incelendiğinde en çok çalışmanın % 12,9’luk (18 tez) oran ile İstanbul Teknik Üniversitesi’nde yapıldığı görülmüştür. Ardından ise %5,8’lik (8 tez) oran ile Gümüşhane Üniversitesi, %4,3’lük (6 tez) oran ile de

Ankara Üniversitesi gelmektedir.

Şekil 3: Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversitelere göre dağılımları

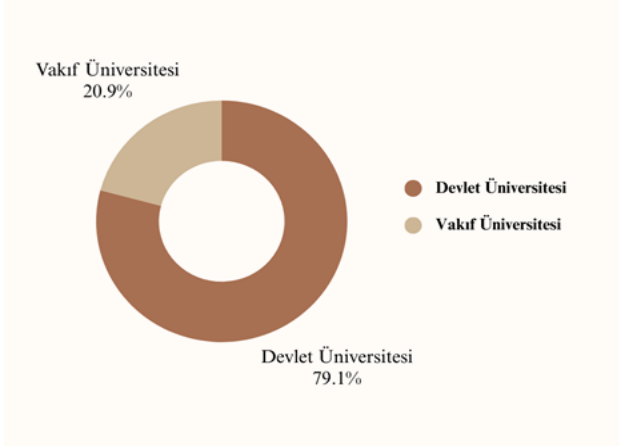

D. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Üniversite Türüne Göre Dağılımları

İncelenen tez çalışmalarının üniversite türüne göre dağılımı Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4 incelendiğinde tez çalışmaları %79,1’lik (110 tez) oran ile devlet üniversitesinde, %20,9’luk (19 tez) oran ile de vakıf üniversitesinde yapıldığı görülmüştür.

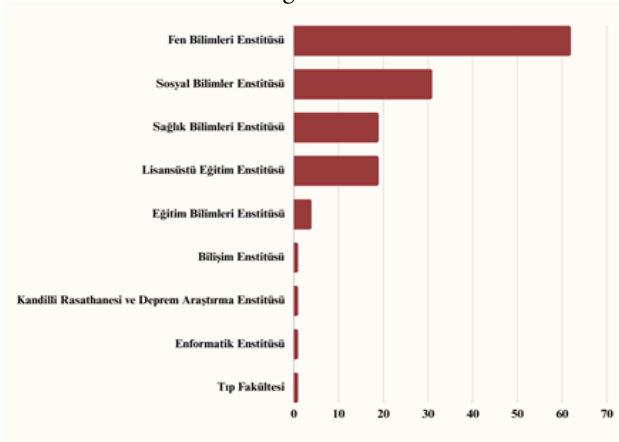
Şekil 4: Lisansüstü tezlerin yazıldığı üniversite türüne göre dağılımları

E. Enstitülere Göre Dağılım

İncelenen tez çalışmalarının enstitülere göre dağılımı Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5: Lisansüstü tezlerin yazıldığı enstitülere göre dağılımları

Şekil 5 incelendiğinde çalışmaların en fazla %44,6'lık (62 tez) oran ile Fen Bilimleri Enstitüsü'nde, %22,3'lük (31 tez) oran ile Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, %13,7'lik (19 tez) oran ile Sağlık Bilimleri Enstitüsü ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde yapıldığı görülmüştür.

F. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımları

İncelenen tez çalışmalarının ana bilim dallarına göre

dağılımı Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6: Lisansüstü tezlerin yazıldığı ana bilim dallarına göre dağılımları

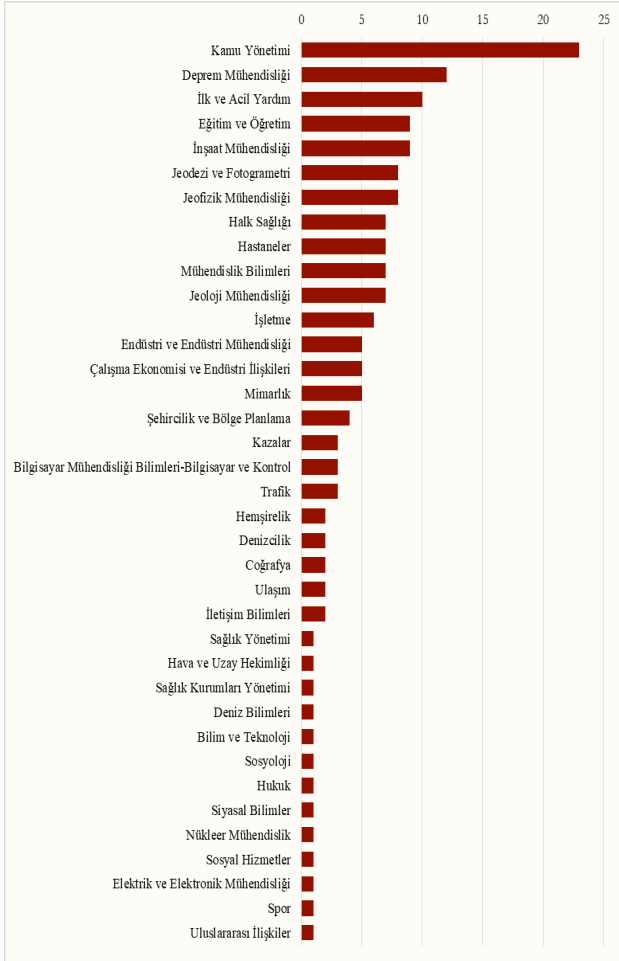

Şekil 6 incelendiğinde en fazla çalışmanın %12,2'lik (17 tez) oran ile İnşaat Mühendisliği Ana Bilim Dalı'nda yapıldığı, %11,5'lik (16 tez) oran ile İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı'nda ve %9,4'lük (13 tez) oran ile Jeofizik Mühendisliği Ana Bilim Dalı'nda yapıldığı görülmektedir.

G. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Konulara Göre Dağılımları

İncelenen tez çalışmalarının konulara göre dağılımı Şekil 7’de verilmiştir.

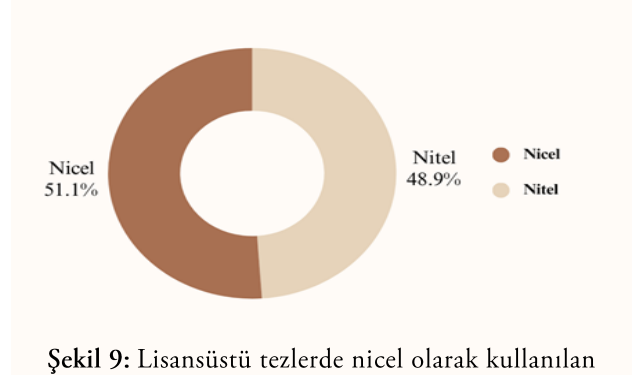
Şekil 7: Lisansüstü tezlerin yazıldığı konulara göre dağılımları

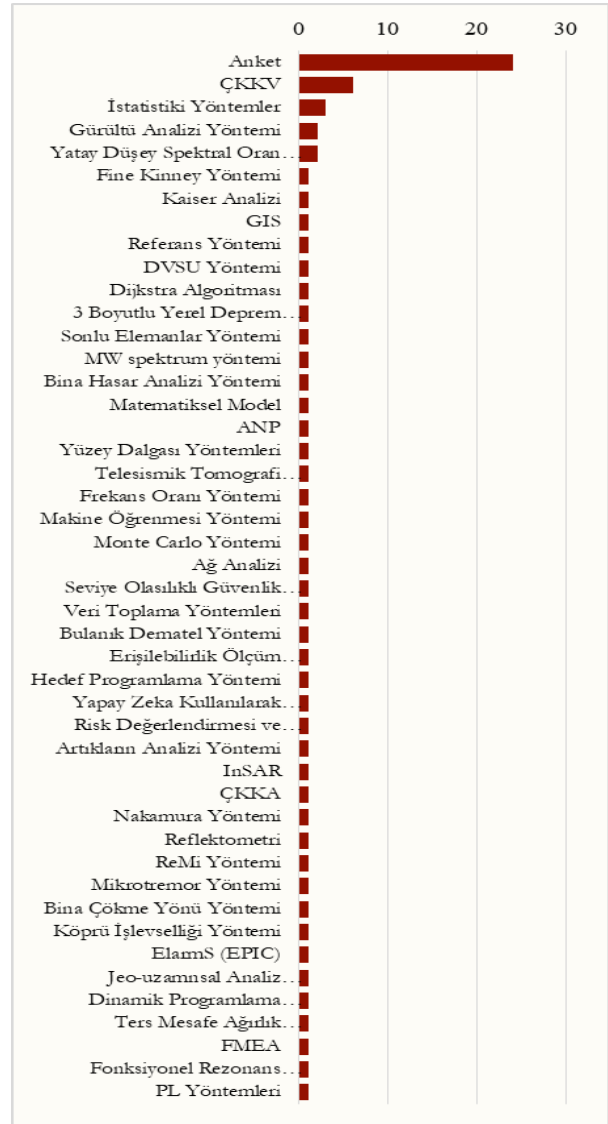
Şekil 7 incelendiğinde en çok odaklanılan konu % 14'lük (23 tez) oran ile Kamu Yönetimi olmuştur. Ardından ise %7,3'lük (12 tez) oran ile Deprem Mühendisliği, %6,1'lik (10 tez) oranla İlk ve Acil Yardım, %5,5'lik (9 tez) oran ile ise Eğitim ve Öğretim ve İnşaat Mühendisliği konuları gelmektedir. Bu konuların öne çıkması bu alanlarda yapılan araştırmaların geniş bir ilgi çemberine sahip olduğunu göstermektedir.

H. Lisansüstü Tezlerin Yazıldığı Yöntemlere Göre Dağılımları

Şekil 8: Lisansüstü tezlerin yazıldığı yöntemlere göre dağılımları

Şekil 9: Lisansüstü tezlerde nicel olarak kullanılan yöntemlerin dağılımları

yardımcı olacaktır.

2019-2024 yılları arasında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi sonuçlarına göre, afet planları konusunda azalan bir ilgi gözlemlenmektedir. 2019 yılında 26, 2020'de 13, 2021'de 13, 2022'de 13, 2023'te 14 ve 2024'te ise 2 araştırma gerçekleştirilmiştir. En yüksek sayıda çalışmanın yapıldığı yıl 2019 olarak görülmüştür. Bu çalışmaların büyük çoğunluğunu, 117 adetle yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. İstanbul Teknik Üniversitesi, yapılan çalışmaların en fazlasını gerçekleştiren kurum olarak öne çıkmaktadır. Üniversite türlerine göre incelendiğinde, bu çalışmaların 110'u devlet üniversiteleri ve 29'u vakıf üniversiteleri tarafından yapılmıştır.

Tezlerin dağılımına bakıldığında, fen bilimleri enstitüsünde 62 araştırma gerçekleştirilirken, sosyal bilimler enstitüsünde ise 31 araştırma yapılmıştır. Ana bilim dalları incelendiğinde, inşaat mühendisliği, iş sağlığı ve güvenliği, jeofizik mühendisliği ve afet yönetimi ana bilim dalları en çok çalışılan alanlardır. İnşaat mühendisliği ana bilim dalında 17 tez, iş sağlığı ve güvenliğinde ise 16 tez bulunmaktadır. Tezlerin konuları incelendiğinde ise kamu yönetimi konusunun 23 tez ile en çok araştırılan konu olduğu görülmektedir. Diğer önemli konular arasında deprem mühendisliği (12 tez), ilk ve acil yardım (10 tez), eğitim ve öğretim (9 tez) ve inşaat mühendisliği (9 tez) yer almaktadır.

Araştırma sonuçları, afetlerin her zaman var olduğunu, ancak afet planlarına yönelik ilgi düzeyinin azaldığını göstermektedir. Bu alandaki çalışmaların azalması, afetlerle mücadelede stratejik ve planlı yaklaşımların eksikliğini ortaya koymaktadır. Bibliyometrik analiz, mevcut durumu değerlendirmenin yanı sıra gelecekteki araştırmalar için de yol gösterici olabilir.

Bu analizler, afet planlamasıyla ilgili mevcut bilgiyi özetleyebilir, yeni araştırma alanlarını belirleyebilir ve daha

yenilikçi yaklaşımlar geliştirmeye katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, bibliyometrik analiz, afet planlaması alanındaki bilimsel ilerlemeyi teşvik ederken toplumların afetlere hazırlıklı olmasına yardımcı olabilir.

YAZAR KATKISI: Yazarların katkıları eşit düzeydedir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını, makalede araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan ederler.

FİNANSAL DESTEK: Bu çalışmada herhangi bir kişi, kurum veya kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

ETİK KOMİTE ONAYI: İnsan örneği veya deneysel çalışma içermediğinden etik kurulu oluru gerekmemiştir.

KAYNAKÇA

- [1] A. Baarimah, O., Alaloul, W. S., Liew, M. S., Alawag, A. M., Musarat, M. A., & Alzubi, K. M. Current State of Post-Disaster Reconstruction Projects: A Bibliometric Analysis. In 2021 International Conference on Decision Aid Sciences and Application (DASA)-IEEE, December, 2021, pp. 108-113.
- [2] AFAD, "Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü", T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 216ss, 2014.
- [3] A. Sünnetçioğlu, P. Yalçınkaya, M. Olcay and Ş. O. Mercan, "Turizm alanında yazılmış olan gastronomiye ilişkin tezlerin bibliyometrik profili," *Journal of Tourism & Gastronomy Studies.*, vol. 5 no. Special Issue 2, pp. 345-354, 2017.
- [4] A. Tabur and F. Orhan, "Afet Tıbbı Araştırmalarının Bilim Haritalama Tekniği İle Analizi," *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, vol. 10, pp. 1-18, 2022.
- [5] B. Bayram and T. Eren, "Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleriyle Afet Sonrası Geçici Depo Yeri Seçimi," *Acil Yardım ve Afet Bilimi Dergisi.*, vol. 3, no. 2, pp. 22-30, 2023.

- [6] B. Üsdiken and Y. Pasadeos, "Türkiye'de örgütler ve yönetim yazını," *Amme İdaresi Dergisi.*, vol. 23, no. 2, pp. 73-93, 1993.
- [7] B. Tezcan, N. A. Özcan, E. Özcan and T. Eren, "Deprem sonrası mobil hizmet tesisi seçim problemi için çok kriterli bir karar modeli önerisi," *International Journal of Engineering Research and Development.*, vol. 12, no. 2, pp. 753-763, 2020.
- [8] B. Wang, S. Y. Pan, R. Y. Ke, K. Wang and Y. M. Wei, "An overview of climate change vulnerability: a bibliometric analysis based on Web of Science database," *Natural hazards.*, vol. 74, pp. 1649-1666, 2014.
- [9] D. Zeren and N. Kaya "Dijital pazarlama: Ulusal yazının bibliyometrik analizi," *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.*, vol. 17, no. 1, pp. 35-52, 2020.
- [10] Demiroz, F., & Haase, T. W. The concept of resilience: a bibliometric analysis of the emergency and disaster management literature. In *Local Disaster Management*, Routledge, pp. 16-35, 2020.
- [11] D. Yeşil and R. C. Erenoğlu, "İlköğretim Düzeyindeki Okullarda Afet ve Acil Durum Planlarının İçeriği ve Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi: Çanakkale İli Örneği," Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı. Ankara: TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası. Deprem., 3-6 Mayıs, 2017.
- [12] E. Demir, T. Yomralıoğlu, and A. Ç. Aydınoglu, "Afet-Acil Durum Yönetimine Yönelik Coğrafi Veri Modelinin Tasarlanması: Yangın Örneği," TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 18-22 Nisan, 2011.
- [13] O. Ergun, G. Karakus, P. Keskinocak, J. Swann, and M. Villarreal, "Operations research to improve disaster supply chain management," *Encyclopedia of operations research and management science*, vol. 6, pp. 3802-3810, 2010.
- [14] O. Ergünay, P. Gülkan and H. Güler, "Afet yönetimi ile ilgili terimler açıklamalı sözlük," Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri, Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Türkiye Ofisi, Ankara, pp. 301-353, 2008.
- [15] G. Pekşen, "Afet Ve İnsani Yardım Lojistiği Alanında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi," *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi.*, vol. 7, pp. 94-113, 2023.
- [16] G. Öztürk, "Afet Dirençliliği Konusunda Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi," *Yönetim Bilimleri Dergisi.*, vol. 22, no. 52, pp. 742-757, 2024.
- [17] J. Tague-Sutcliffe, "An introduction to informetrics," *Information processing & management.*, vol. 28, no. 1, pp. 1-3, 1992.
- [18] J. M. Merigó, C. A. Cancino, F. Coronado and D. Urbano, "Academic research in innovation: a country analysis," *Scientometrics.*, vol. 108, pp. 559-593, 2016.
- [19] J. M. Merigó and J.B. Yang, "Accounting research: A bibliometric analysis," *Australian Accounting Review.*, vol. 27, no. 1, pp. 71-100, 2017.
- [20] M. Öztürk and Y. Demir, "Bilgilendirme ve kaos arasında: Afet yönetiminde medyanın rolüne yönelik bibliyometrik bir analiz," *Trt Akademi.*, vol. 8, no. 18, pp. 506-527, 2023.
- [21] M. Öztürkel, "Afet yönetimi, afet lojistiği ve insani yardım lojistiği alanında yapılan tez çalışmalarının bibliyometrik analizi", Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarsus Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- [22] N. Oh, and J. Lee, "Changing landscape of emergency management research: A systematic review with bibliometric analysis," *International Journal of Disaster Risk Reduction.*, vol. 49, pp.1-12, 2020.
- [23] R. Ertugut, and B. Yılmaz, "Afet ve İnsani Yardım Lojistiği Alanında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi," *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.*, vol. 40, pp. 105-123, 2020.
- [24] T. Erkal and M. Değerliyurt, "Türkiye' de afet yönetimi," *Doğu Coğrafya Dergisi.*, vol. 14, no. 22, pp. 147-164, 2009.
- [25] T. Palteki, E. Aydın and B. Z. Saral, "2002-2021 Yılları Arasında Hastane Afet Planı Alanında Ya-

- pılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi,” *Resilience.*, vol. 7, no. 1, pp. 11-122, 2023.
- [26] T. Topçu and A. Ataoğlu, “Türkiye’de Afet Yönetimi ile İlgili Yapılmış Olan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi,” *Afet ve Risk Dergisi.*, vol. 6, no. 4, pp. 1388-1400, 2023.
- [27] V. Yiğitoğlu, “Doğal Afetler ve Turizm Konulu Makalelerin Bibliyometrik Analizi,” *Coğrafya, Planlama ve Turizm Stüdyoları.*, vol. 3, no. 2, pp. 126-139, 2023.
- [28] Y. Erdem, K. Kırca and S. Polat, “Afet Hemşireliği Alanında Son 10 Yılda Yapılan Araştırmalar: Bibliyometrik Bir Analiz,” *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi.*, vol. 8, no. 2, pp. 477-487, 2023.
- [29] Z. T. Karaman, *Bütünleşik afet yönetimi*, 1. Baskı, İlkem Yayınları, 1. Baskı, İzmir. 2016.
- [30] Z. Sarıhan, “Türkiye’de ‘Afet İletişimi’ Temalı Çalışmaların Bibliyometrik Analizi,” *Urban 21 Journal.*, vol. 2, no. 1, pp. 10-23, 2024.
- [31] Q. Zhang, Q. Lu, D. Zhong and X. Ye, “The pattern of policy change on disaster management in China: A bibliometric analysis of policy documents, 1949–2016,” *International Journal of Disaster Risk Science.*, vol. 9, pp. 55-73, 2018.